

**ACTUALIDADE E NOVAS ACHEGAS
NA INVESTIGACIÓN DOS ESTUDOS DE
TRADUCCIÓN E INTERPRETACIÓN ALEMÁN-ESPAÑOL**

Silvia Montero Küpper
Universidade de Vigo
smontero@uvigo.es

[Recibido 07/10/12; aceptado 18/10/12]

Silvia Roiss, Carlos Fortea Gil, María Ángeles Recio Ariza, Belén Santana López, Petra Zimmermann González, Iris Holl (eds.) (2011) *En las vertientes de la traducción e interpretación del/al alemán*: Berlin: Frank & Timme Verlag, 576 páx.

A Facultade de Tradución e Documentación da Universidade de Salamanca organiza dende 1999 o Simposio de Traducción/Interpretación del/al alemán (STIAL) e cuxo último encontro, que por vez primeira resultou ser de ámbito internacional, se celebrou en 2011.

As reflexións presentadas na edición IV deste simposio xa se publicaron no mesmo ano 2011 na editorial científica berlinesa Frank & Timme Verlag. Bríndasenos así a posibilidade de coñece-lo *statu quo* da investigación en tradución e interpretación no binomio alemán-español, especialmente desde o ámbito do español (entre os 42 artigos 35 proceden de universidades do Estado español ás que se suman seis de autores alemáns e un autor dinamarqués).

A voluminosa publicación, cuxo obxectivo é dar a coñece-las achegas de tradución dende e cara ó alemán a un público académico así como ás e ós profesionais da tradución e interpretación, abrangue un amplo espectro de temas. Reúne reflexións prácticas e teóricas ó redor de diferentes ramas dos Estudos de Tradución, que se agrupan nos seguintes sete bloques temáticos : tradución literaria (10 capítulos), tradución e lingüística (8 capítulos), tradución especializada (6 capítulos), didáctica da tradución (5 capítulos), tradución audiovisual (4 capítulos), teoría da tradución (3 capítulos) e interpretación (6 capítulos). As análises realizadas sobre unha variedade de tipos de texto obxecto de estu-

do, así como as diferentes achegas no eido da didáctica e da investigación en tradución ou interpretación son na súa maioría extrapolables a outras combinacións lingüísticas.

Dentro de cada bloque, as contribucións sucédense por orde alfabética, segundo os apelidos das autoras e dos autores, sen ter en conta afinidades temáticas.

Pódese consulta-lo índice completo da publicación no sitio web da editorial: http://www.frank-timme.de/uploads/tx_ttproducts/datasheet/978-3-86596-326-0_Inhaltsverz.pdf.

O volume abre co bloque dedicado á Didáctica da Tradución. Ante as esixencias do Plan Boloña e en consonancia coa función primordial da universidade actual de formar “profesionales que la sociedad necesita” explicitada na Lei orgánica de universidades (2001), a avaliación do rendemento académico universitario ocupa un lugar explícito na organización dos estudos do EEES. Búscase mellora-la formación universitaria a través dun sistema de avaliación e ensino que se asemella ós modelos de aprendizaxe e avaliación aplicados no ensino obrigatorio. O bloque sobre didáctica inclúe precisamente capítulos nos que se revisa a didáctica en xeral, así como criterios de avaliación en específico aplicables na carreira (marcadamente profesionalizante) de Tradución e Interpretación.

No primeiro capítulo, a catedrática Pilar Elena presenta un sistema de avaliación integral aplicado á tradución xurídica como ferramenta no proceso de aprendizaxe activa no que se debía ter en conta as diferentes fases e suxeitos implicados. No modelo proposto por Elena participan o profesorado e asemade o alumnado en diferentes tipos e fases de avaliación na que prima o proceso e o resultado da aprendizaxe e non ten unha función “sancionadora”. A citada profesora exemplifica a proposta de sistema de avaliación con criterios, preguntas e exercicios concretos.

Marisa Presas reflexiona tamén sobre a avaliación e sobre a autoavaliación. Avoga polo traballo de tradución razoada no que a regulación metacognitiva por parte do alumnado ocupa un lugar importante. A súa proposta non só inclúe a axeitada sistematización de criterios de avaliación exhaustivos de diferentes tarefas-exercicios, senón así mesmo unha guía de revisión de traducións de interese para docentes e alumnado.

Ana María García Álvarez defende un enfoque cognitivo nunha liña de investigación semellante. A intención desta autora é amosa-lo significado da teoría como medio de avaliación metacognitiva na tradución de referentes gastronómicos alemáns. García Álvarez parte da importancia da percepción para o produto traslativo, polo que insiste na necesidade de intensifica-la capacidade de percepción do alumnado para unha mellor comprensión e tradución de culturemas.

En vista da insuficiente competencia instrumental do alumnado de tradución no tocante ó uso dos dicionarios ou dos corpus monolingües e mul-

tilingües, Silvia Roiss e María Teresa Sánchez Nieto propoñen en cadanseu capítulo alternativas e exercicios que fomentan o uso axeitado das ferramentas léxicas ou documentais na tradución. Partindo das dificultades na tradución ó alemán de castelanfalantes en xeral e das eivas do alumnado no que a campos léxicos se refire, Roiss propón un modelo de ficha para un dicionario electrónico de campos semánticos. Este dicionario incluíría e mesmo visualizaría (en formato vídeo) os significados do respectivo lexema en diferentes contextos. Roiss apunta nas grandes posibilidades de espazo que teñen os dicionarios electrónicos e insiste na novidade da súa proposta que non só incluíría máis equivalentes e contextos, senón asemade indicacións pragmáticas que bota de menos nos dicionarios que hai actualmente no mercado.

M.ª T. Sánchez Nieto, pola súa parte, presenta unha proposta didáctica para desenvolve-la (sub)competencia instrumental na clase de tradución xeral C/A alemán-español. Discute os convenientes e as utilidades dos diferentes tipos de dicionarios monolingües e bilingües alemán-castelán, así como o uso de corpus lingüísticos (*cf.* CREA, DWDS). Pon/presenta/ofrece unha serie de exercicios para potencia-lo uso adecuado de recursos documentais na tradución alemán-español.

No segundo bloque, Traducción y lingüística, inclúense temas útiles para a práctica profesional da tradución, así como para a aprendizaxe práctica da tradución do alemán (*cf.* a tradución de fraseoloxismos ou de verbos).

Hai tres capítulos sobre a tradución de fraseoloxismos dos que destacamos os capítulos das especialistas Nely M. Iglesias Iglesias e Carmen Mellado Blanco, e Aina Torrent. En ambos capítulos, se ben dende achegas diferentes, supérase o plano contrastivo-sistémico como punto de partida que aínda prevalece nos dicionarios bilingües para propoñer equivalencias interlingüísticas a partir de exemplos auténticos.

O capítulo da autoría de Iglesias Iglesias e Mellado Blanco trata do “Significado y análisis de corpus en la fraseografía bilingüe español-alemán”. Despois de presentaren brevemente o ambicioso e prometedor proxecto de investigación FRASESPAL —un estudo cognitivo que parte dun corpus onomasiolóxico de fraseoloxismos alemáns e casteláns (de uso real e actual) de tres amplos campos semánticos—, as autoras explican os criterios de análise dos fraseoloxismos para poder ofertar correspondencias interlingüísticas alemán-castelán. A descrición inclúe unha minuciosa información sobre a fonte, as marcas estilísticas do lema fraseolóxico, as preferencias morfosintácticas, os actos ilocutivos prototípicos, os trazos semánticos dos actantes, o seu significado dentro dos campos conceptuais tratados, etc, ademais de exemplos de uso. Os datos semánticos, pragmáticos e morfosintácticos permiten proporcionar unha detallada información para dicionarios fraseolóxicos bilingües, de utilidade na aprendizaxe de LE, así como para a tradución. Salientámo-lo feito de que, na proposta de fraseoloxismos correspondentes en ambas linguas, as autoras opten polas correspondencias funcionais, deixando nun segundo plano

os aspectos formais. Na última parte do capítulo exemplifican a súa análise partindo dun conxunto fraseolóxico (fraseoloxismo) alemán.

Torrent explica no seu capítulo “Extensión y estructura de la unidad de traducción en la fraseología” as razóns polas que na elaboración dun dicionario fraseolóxico español-alemán se optou por partir de exemplos definitorios (auténticos) para ofrecer unha «equivalencia contextual» (Torrent-Lenzen 2010). A autora destaca que, debido ó carácter inferencial da unidade fraseolóxica, a equivalencia ten que partir da unidade de tradución. Esta unidade de tradución, que poderíamos denominar transfraseolóxica, coincide, segundo Torrent, co exemplo definitorio.

Tendo en conta a énfase das autoras no uso de exemplos reais, aproveitamos para recorda-las facilidades que nos ofrecen os medios tecnolóxicos e as fontes dixitais do século XXI, de xeito que os novos dicionarios deberán ser elaborados con corpus de uso real. Para o par de linguas inglés-galego, por exemplo, xa contamos cun dicionario xeral que se elaborou a partir dun corpus de textos orixinais ingleses e as súas traducións galegas¹.

O capítulo de Eva Fernández Álvarez, “La traducción de paremias en artículos periodísticos a partir de ejemplos de la *Süddeutsche Zeitung*”, parte da importancia dunha correspondencia formal. A autora exemplifica posibles estratexias de tradución analizando as paremias alemás e castelás en busca de equivalencias, denotativa, expresiva e comunicativa. Insta a ofrecer nas traducións unha paremia como equivalencia sen contemplar aspectos de estilística contrastiva (que formarían parte dunha análise da equivalencia expresiva).

É de sobra coñecida a dificultade da tradución de verbos alemáns dunha mesma familia de palabras con diferentes preverbios de significado parecido que a miúdo se soluciona cunha neutralización semántica ou optando por unha especificación no nivel semántico. Héctor Hernández Arocha e Elia Hernández Socas ilustran como descubri-las diferenzas de significado dos verbos *absagen*, *lossagen* e *entsagen* que nos dicionarios monolingües se definen de maneira circular. Estiman necesario explicita-la etimoloxía dos preverbios e os campos denotativos dos verbos xa que a negación denotativa dos verbos analizados da familia *sagen* está motivada pola semántica particular destes preverbios (negativos). Mediante a súa acertada análise lingüística, os autores OU o texto logran amosa-los diferentes matices direccionais inherentes a estes preverbios. Lamentablemente non explican de que maneira se podería sistematiza-la transposición destas diferenzas para ofertar unha maior precisión nas acepcións os dicionarios bilingües solicitada polos autores.

O outro capítulo centrado na tradución de verbos alemáns prefixados é da man de Teresa Molés Cases que presenta o seu proxecto de investigación sobre “La traducción al español de los verbos de movimiento prefijados en ale-

---

¹ Este dicionario (Gómez Guinovart *et alii*, 2012) conta cunhas 20 000 entradas e 30 000 acepcións acompañadas de 60 000 exemplos.

mán”. A intención deste traballo tradutolóxico é facilitar estratexias tradutivas destes verbos alemáns a partir da análise dun corpus paralelo de traducións do alemán ó español. A autora seleccionou como ferramenta auxiliar a semántica do espazo para clasificar-la direccionalidade e o movemento en alemán. Ofrece un pequeno avance do proxecto mediante a descrición de tres verbos alemáns.

José M.ª Piñón San Miguel presenta unha estrutura de análise para a tradución de textos nos que a forma morfosintáctica (externa) é parte fundamental do sentido, e nos que a estrutura resulta anisomórfica nas linguas implicadas (por exemplo: á declinación dos artigos en alemán, en galego non se corresponde). As reflexións sobre o proceso tradutivo que se verbalizan neste artigo, case a modo de TAP, non deixan de ser unha análise textual para a tradución como a que propuña, por exemplo, Nord (1988) para salvar-la complexidade do transvasamento intercultural.

Inclúese así mesmo un artigo de temática ALE da man de M.ª Ángeles Recio Ariza da Universidade de Salamanca, no que a autora avoga por empregar de maneira máis exhaustiva a gramática cognitiva na aprendizaxe de alemán como lingua estranxeira, especialmente para a tradución e interpretación.

En “La islandificación del texto bíblico en la traducción islandesa de la Biblia de 1908-1912”, Macià Riutort Riutort contextualiza coidadosamente os elementos islandeses nesta versión do *Antigo testamento* islandés de principios do século XX. Explica o autor que os tradutores, seguindo a estética da súa época, optaron por ‘domesticar’ o texto, ofrecendo un mundo referencial escandinavo a través de culturemas islandeses. Ó mesmo tempo, as formas islandificadoras proceden das sagas medievais polo que se retoman trazos estilísticos da literatura islandesa medieval.

O terceiro bloque, Traducción audiovisual, discute diversos aspectos da práctica e docencia da tradución audiovisual.

Abre este bloque a presentación dun estudo da autoría de María Carmen Gómez Pérez e Antonio Roales Ruiz que defenden a conveniencia do uso de subtítulos tradicionais como ferramenta de apoio no proceso de aprendizaxe dunha lingua estranxeira para tradutores. Presentan de maneira esquemática dous tipos de exercicios con subtítulo. Ademais de fomentar-la competencia contrastiva, trabállase a competencia tradutiva a través dunha análise das estratexias tradutivas presentes nos subtítulos, intervindo así nunha transversalidade das materias ‘Idioma’ e ‘Tradución’.

Cristina Huertas Abril analiza a tradución para o cine en lingua inglesa dos referentes culturais das obras literarias referidas na novela *Der Vorleser* do autor contemporáneo Bernhard Schlink, que forman parte do mundo referencial alemán. Constata que o director do filme, Stephen Daldry, optou por adaptar-las obras alemás menos coñecidas incluíndo referentes de obras universais e varias citas literarias para satisfacer-las esixencias do xénero cinematográfico que parte dun grupo destinatario moi amplo e de culturas diferentes. Conclúe o capítulo cunha afirmación algo ousada, na miña opinión, de que «aunque tanto

la novela como la película narren la misma historia, ambas se complementan de forma casi perfecta».

No capítulo “Traducción y doblaje: el cine de Almodóvar en alemán e inglés”, Juan Tomás Matarranz Araque e M.ª Mar Soliño Pazó presentan a análise das versións alemás e inglesas dos filmes *Volver* e *La mala educación* do devandito director, prestando especial atención ós aspectos comunicativos, pragmáticos e semióticos.

O capítulo de Carsten Sinner trata un problema tradutivo que a miúdo pasa desapercibido: as “Relaciones sociales en la traducción de la oralidad fingida: formas y fórmulas de tratamiento como dificultad y problema en la traducción”. A dificultade reside naqueles casos nos que os sistemas de tratamento non coinciden ou nos que a coincidencia só é sistémica, sen que haxa unha equivalencia no seu uso. De feito, opinamos que o uso das formas de tratamento adoita ser moi complexo debido tamén ás variacións de uso diastráticas e diafásicas. O investigador alemán considera que esta dificultade resulta especialmente problemática na tradución para filmes na que non se pode botar man das estratexias tradutivas que se usan nos versionados das novelas para compensa-las diverxencias.

O cuarto bloque, Traducción literaria, é o máis extenso, pois conta con 10 capítulos. Abren este bloque dous capítulos sobre as estratexias nas traducións ó alemán de diferentes textos de Mario Vargas Llosa.

Juan Antonio Albaladejo Martínez inclúe interesantes reflexións sobre a adecuación da estratexia tradutora global de domesticación *versus* estranxeirización no proceso de recreación dunha obra literaria. Considera que as traducións de W. Luchting das novelas *La casa verde* e *La ciudad y los perros* (alemán 1980) pecan dunha marcada estranxeirización que só permite unha comprensión global do texto debido ó uso abundante de préstamos opacos.

A achega de Susanne Cadera, subliña precisamente a conveniencia desta estratexia de Luchting na que o tradutor mestura os respectivos rexistros do TO (estándar ou sociolecto) con préstamos. A autora considera que efectivamente corresponde á estratexia narrativa que emprega o propio Vargas Llosa para evoca-las accións e os lugares creados polo autor. Cadera argumenta que unha das estratexias da narrativa que este autor utiliza é recrea-los diferentes mundos nas súas novelas a través da oralidade (*cf.* variedade lingüística, trazos pragma-lingüísticos). Segundo a autora, a versión da obra *Pantaleón y las visitadoras* da tradutora H. Adler, que opta por un alemán estándar con só algunhas marcas de oralidade tanto no nivel léxico como morfosintáctico, neutraliza a narrativa do novelista peruano en demasía.

As visións diverxentes nestes capítulos evidencian unha vez máis a dificultade de teimar entre as diferentes estratexias tradutivas sen necesariamente traizoalo autor ou a lectora. As diferentes achegas neste bloque insisten, ademais, na importancia de ter coñecementos específicos extratextuais para poder facer unha axeitada tradución dun texto literario.

Así, María del Carmen Balbuena Torezano insiste en que a tradución literaria é unha tradución especializada debido á complexidade da lingua literaria. Por esta razón, e partindo de que o estudiantado de Tradución e Interpretación ten escasos coñecementos filolóxico-literarios, aposta por unha contextualización con textos filmicos e *trailers* nas aulas de tradución de literatura.

A doutora Pilar Martino Albo presenta unha análise minuciosa da forma e do contido (os referentes culturais) que caracterizan o texto autobiográfico *Mein Leben* do pintor austríaco Oskar Kokoschka e que a autora nos achega a través de epígrafes que ela mesmo traduciu. Insiste na importancia da fase de documentación previa á tradución para poder comprende-lo estilo “visual” e o contido da autobiografía deste artista que gozou dunha sólida formación humanista que impregna a súa obra.

A tradutora ó español da novela *Franco's langes Sterben* (1987) do autor suízo Serge Ehrensperger, Claudia Toda Castán, no seu artigo fala dos problemas da tradución de culturemas españois que se recollen no TO en alemán, apoiándose no presuposto de que a tradutora e o lectorado español teñen máis coñecemento da cultura evocada na novela có propio autor.

O capítulo de Nuria Ponce Márquez tematiza o procedemento tradutivo aplicado pola tradutora M.D. Pérez Pablos que logrou transmiti-la carga humorístico-cultural inherente ós nomes propios na banda deseñada alemá *Kleines Arschloch* (1990) de Walter Moers.

Outro estudo do mesmo caso preséntasenos no capítulo “La traducción española de *Der Mensch ist ein großer Fasan auf der Welt*, de Herta Müller”, a premio Nobel romanesa de orixe alemá afincada en Alemaña dende 1987. Partindo dos problemas de tradución que se poden dar no caso da literatura intercultural alemá, Pino Valera Cuadra anota algúns exemplos desta tradución. Sería desexable facer máis fincapé no transvasamento do estilo poético que tamén se caracteriza pola presenza da lingua romanesa nun nivel semántico. Trátase dun texto no que a lingua romanesa está omnipresente e se mestura semanticamente coa alemá producindo un híbrido².

O capítulo de Belén Santana López céntrase nas dificultades que alberga a tradución da novela *Wadzeks Kampf mit der Dampfmachine* (1918) de A. Döblin, cuxo estilo elíptico obedece ó movemento *Neue Sachlichkeit* (nova obxectividade). En calidade de autora desta versión española, ofrece reflexións ó abeiro do enfoque sociolóxico que parte das relacións sociais no que se produce a tradución. Así, considera importante ter en conta aspectos paratextuais, á vez que revaloriza o papel da tradutora en relación ó produto final. Trátase de aspectos oportunos, pois enfocan as expectativas en relación á tradución por parte da tradutora, da editorial e do lectorado. Santana insiste na xestación do encargo relacionando a posición da tradutora e da editora xunto da aceptación

---

2 Herta Müller (2009): «Wenn ich auf Deutsch schreibe ist Rumänisch stets Teil meines Gedankenflusses.»

(ou éxito) do TT no mercado. Remite desta maneira ás relacións de lealdade entre a editorial, o lectorado e a tradutora³.

A insistente actividade investigadora no campo da Historia da Tradución tamén se reflicte en dúas achegas críticas deste volume. Mercedes Martín Cinto describe a primeira tradución ó español de *Don Karlos* de Friedrich Schiller publicada na Málaga do século XIX incluíndo aspectos sobre a actividade editorial nesta época en Andalucía.

Na súa achega concisa pero interesante, Carlos Fortea denuncia as «mulitaciones» —sexa pola censura ou pola escasa formación dos tradutores que a miúdo pasan por alto— que sofren moitas obras literarias alemás nas súas versións españolas do século XX e que continúan mesmo nas reedicións . Os exemplos citados por Fortea son proba de que resulta inadiable revisa-la historia da tradución, así como revisar e retraducir moitos textos alemás que pasaron a formar parte do noso sistema literario e cultural. Neste sentido aprema unha política editorial que non se rexa polo mercado para poder contar cunha difusión da literatura (alemá) á marxe dos tópicos e *best sellers*.

Caracterízamo-lo teor xeral destas dez achegas sobre a tradución literaria facéndonos eco das palabras de Belén Santana: «Ser coherente en la incoherencia implica encontrar el punto medio entre el rigor y la inspiración» (2011: 356).

O seguinte bloque titulado Traducción especializada ofrece varios estudos sobre a didáctica e a tradución de textos xurídicos, así como reflexións teóricas cuxo interese vai máis alá da didáctica da tradución.

En “Rechtsübersetzung als Wissensvermittlung”, o profesor danés Jan Engberg reflexiona sobre o abuso do dicionario na tradución xurídica (por parte de alumnado de tradución en busca de solucións que un dicionario xurídico non pode ofrecer). Remitindo á teoría do significado como uso (*cf.* Wittgenstein, *Tractatus logicus philosophicus*) recorda que a xurídica non é unha linguaxe especializada extremadamente fixada e precisa, polo que as correspondencias nos dicionarios só poden ofrecer un punto de partida. Efectivamente, para a tradución dun texto xurídico non só son necesarios uns bos coñecementos específicos dos sistemas xurídicos, senón así mesmo saber cinguirse á transmisión do respectivo significado relevante dunha unidade de coñecemento (‘Wissenseinheit’). Engberg cita como exemplos a tradución de leis e sentenzas que cumpriría interpretar e transmitir a outra lingua sen xeneralizacións nin especificacións dos contidos.

Ana María Medina Reguera céntrase nas diferenzas entre os discursos nos documentos administrativos en alemán e español para defende-la necesidade de ofertar unha adaptación ou reescritura como tradución (funcional) no caso de diverxencias macroestruturais ou discursivas. A súa acertada análise crítica do discurso do *Antrag* alemán e da instancia española logra visualiza-las di-

---

3 Sobre as relación de lealdade que parten da editorial cara ó autor e cara ó tradutor véxase Montero Küpper (2011).

ferenzas discursivas destes escritos (cuxas funcións se corresponden). Así, as instancias españolas non so teñen unha macroestrutura diferente, senón que evidencian no seu conxunto un discurso de poder da autoridade administrativa, ausente no *Antrag* alemán con formato de carta oficial.

O capítulo da especialista Iris Holl tamén tematiza a didáctica da tradución de textos xurídicos. A sistematización dos documentos notariais que a investigadora ofrece no seu capítulo é unha ferramenta práctica para as/os profesionais da tradución. Holl leva a cabo un pequeno estudo xurídico comparado no que resume a función dos notarios en España e Alemaña antes de presentar unha tipoloxía dos documentos notariais españois e alemáns a partir do contido, da forma e dos efectos.

O bloque de tradución especializada inclúe tamén achegas de tres investigadores noveles sobre aspectos terminolóxicos e estilístico-discursivos. José María Castellano Martínez exemplifica o comportamento (variacións conceptuais e denominativas) na formación ou tradución de neoloxismos do ámbito da euroxerga nas linguas española e alemá. Constata a existencia de variacións conceptuais e denominativas e conclúe que as unidades terminolóxicas deste ámbito son semellantes ás doutras linguaxes especializadas.

Partindo dunha análise fraseolóxica dun corpus comparable composto por sentenzas alemás e españolas e despois dunhas reflexións básicas sobre as colocacións especializadas como problema tradutolóxico, Alejandro Pastor Lara estima que os dicionarios bilingües do ámbito xurídico deberían incluír información de uso contextual das colocacións para así facilitarlle ó tradutor a súa tarefa (*sic*).

Finalmente, o estudo contrastivo que presenta Alice Stender a partir dun corpus comparable sobre a linguaxe económica española e alemá na prensa especializada promete ser proveitoso para a práctica da tradución.

Son só tres capítulos os que conforman o bloque TEORÍA DE LA TRADUCCIÓN deste volume que está principalmente dedicado a aspectos didácticos e prácticos da tradución.

No capítulo “Bibelübersetzung: ein Kommentar der Thesen und Gegenthesen zur Übersetzungsmethode von Berger/Nord”, Linus Jung, profesor da Universidade de Granada, discute de maneira lúcida as 10 teses e antíteses coas que Klaus Berger e Christiane Nord pechan a introdución á súa tradución de *A Biblia* ó alemán. Os autores desta tradución, que estiman importante para a súa estratexia tradutiva prestarlles unha especial atención ás necesidades do destinatario, resumen nestas 10 teses e antíteses o enfoque funcionalista de Nord.

O novo investigador Christian Bahr estuda dende un enfoque semiótico algúns problemas que xorden na tradución de fontes históricas. Entende a fonte como signo que remite ós feitos históricos que cómpre respectar na tradución para poder verificar estes feitos a través da fonte (traducida) da maneira máis inmediata posible. Indica como estratexia principal que é preciso mante-la finalidade do texto de partida sen se adaptar á cultura do receptor meta. O autor

exemplifica nunha análise da tradución ó alemán das *Cartas de Jamaica* de Simón Bolívar os problemas sintácticos, pragmáticos e semánticos (*cf.* cambio de sentido, polirreferencialidade, nomes propios) que se impoñen sobre todo cando os signos lingüísticos do TO teñen referentes xa inexistentes.

Completan este bloque as reflexións teóricas de Manuel de la Cruz Reio sobre a Tradutoloxía para as que toma como punto de partida o principio da incerteza do físico W. K. Heisenberg. O autor opina que os Estudos de Tradución insisten en demasía na idea da Teoría da Tradución como disciplina ‘científica’, exenta de elementos aleatorios, que intenta perseguir ó detalle unha predicibilidade (inexistente). Nas súas explicacións sobre unha teoría xeral da tradución integradora solicita un enfoque transdisciplinar con relacións recíprocas, que contemple a teoría da posibilidade (Görnitz e Görnitz, 2008).

A última parte, INTERPRETACIÓN, ofrece unha visión da investigación actual en interpretación alemán-español. A extensión moito máis restrinxida dedicada a este ámbito de estudo débese en parte á combinación lingüística alemán-español. Trátase dunha combinación minoritaria xa que en moitas universidades do Estado español só se ofrece alemán como segunda lingua estranxeira.

Este último bloque comeza cun capítulo que resalta a actitude e a función dos intérpretes que actúan nun contexto de guerra. O investigador en historia da interpretación, J. Baigorri Jalón, sérvese da figura de Richard Sonnenfeldt, un soldado estadounidense da Segunda Guerra Mundial, para revelárno-lo papel versátil que desempeñan as/os intérpretes: Sonnenfeldt, que fora inicialmente elixido pola fiscalía dos Estados Unidos para actuar como intérprete nos procesos de Núremberg, pasou a actuar á vez como interrogador. Sinalamos, así mesmo, a interesante afirmación de Baigorri de que a elección de Sonnenfeldt para exercer como mediador polas autoridades se debeu antes á súa lealdade (fora soldado) e non á súa competencia como intérprete. Insiste en que no caso dos intérpretes en situacións conflictivas «lo importante no es solo lo que saben sino quiénes son» ou pretenden ser. Nestas situacións, o código deontolóxico resulta ilusorio: os intérpretes están a miúdo obrigados a manipular a comunicación e á vez tamén a agocha-la súa propia identidade (recordámo-las vivencias de Daoud Hari no conflito de Darfur).

Outra cuestión que atinxe á profesión da interpretación nun contexto actual desenvólvese no capítulo “¿Solo intérpretes profesionales en los servicios públicos?”. A profesora da Universidade de Hildesheim, Concepción Otero Moreno, describe un interesante proxecto piloto de formación de mediadores interculturais nos servizos públicos. Os cursos fan dirixidos a persoas leigas en interpretación, preferentemente inmigrantes en Alemaña que contaban cunha importante experiencia vital ademais dos coñecementos lingüísticos e culturais dos espazos alemán e foráneo. Otero Moreno explica axeitadamente a estrutura así como os contidos do proxecto coa intención de propoñer este proxecto como modelo para cursos desta índole nos diversos países de España.

Valoramos este tipo de iniciativa como moi positiva, en especial para

palia-las necesidades inmediatas que afectan sobre todo a culturas inmigrantes minoritarias para cuxas linguas non adoita haber intérpretes profesionais. Este feito tamén se debe á falta de flexibilidade e espontaneidade da administración universitaria en cuestións organizativas. Con todo, cómpre ter en conta, tal e como tamén sinala a propia autora, que a formación das técnicas específicas, incluídas as destrezas para solucionar problemas non só de índole lingüística (implicación emocional, falta de imparcialidade, etc.) dificilmente se poden proporcionar nun curso desta índole. As universidades, en estreita colaboración coas institucións implicadas, poderían buscar unha vía de formación máis axustada ás necesidades.

O capítulo “Los servicios de interpretación no sistema de salud alemán” de Goretti Faya Ornia dá conta dunha enquisa realizada a pacientes, médicos e intérpretes dunha cidade alemá. Faya Ornia expón cuestións e necesidades coñecidas que, no entanto, carecían de datos empíricos. Sinala que a práctica habitual entre os pacientes estranxeiros é acudir ás consultas médicas cun familiar bilingüe, mentres que o persoal médico adoita botar man de empregadas/os bilingües así como de interpretación telefónica ou presencial. O colectivo médico apunta a necesidade de dispor de intérpretes no cadro de persoal cunha boa preparación técnica (*vs.* intérpretes *freelance* ou os programas informáticos multilingües).

Un dos dous capítulos dedicados á didáctica versa sobre os malentendidos como fenómeno psicolóxico-cognitivo e discursivo da interpretación. Partindo dunha clasificación de Gerzymisch-Arbogast (2003) para malentendidos interculturais na tradución, Elke Krüger presenta (e exemplifica debidamente) unha clasificación de causas de malentendidos na interpretación na fase de recepción. Krüger diferencia malentendidos tanto nun nivel connotativo, denotativo e estrutural, así como de constelacións pragmático-convencionais e de normas discursivas. Trátase dunha útil sistematización para elaborar estratexias que teñen como finalidade perfecciona-las destrezas de recepción e produción de futuras/os intérpretes.

María Brander de la Iglesia avoga por un enfoque ético na didáctica da interpretación dende o punto de vista da metaética. Considera que a usual aprendizaxe dunha deontoloxía prescritiva non favorece a evolución dun pensamento ético. Para unha evolución positiva da ética na aprendizaxe, a autora estima *conditio sine qua non* unha expansión horizontal dunha deontoloxía que emana do comportamento ético do persoal docente universitario. Trátase dun posicionamento pouco común (mais construtivo) no que fai resoar unha ética a miúdo atrofiada no ámbito laboral (universitario) e a miúdo marcado por un ambiente competitivo e mesmo violento. Con todo, para levar a cabo esta proposta precisaríase un espazo educativo cunhas condicións estables de traballo, libre de arbitrariedades que en tempos de recortes dificilmente se poden dar.

O derradeiro capítulo deste bloque, que pecha o volume, céntrase no *voice-over*, ou voz superposta, nas noticias televisivas. O especial interese recae na

función comunicativa de autenticidade deste recurso que a investigadora Ramona Schröpf analiza dende un enfoque tradutolóxico e da lingüística mediática. Apunta nas restricións cuantitativas así como nas cualitativas que se rexistran, sobre todo, debido ás neutralizacións e ós marcadores de oralidade necesarios para mante-lo carácter de espontaneidade do discurso orixinal. A autora subliña que, nas traducións *voice-over*, a invariante no plano do contido fica relegada a un segundo plano a favor da autenticidade. Considera que nun estudo exhaustivo das traducións e dos marcadores de oralidade sería imprescindible analiza-la interacción entre os marcadores e o contexto paralingüístico.

En definitiva, podemos afirmar que se trata dunha publicación sumamente interesante, non só pola súa actualidade (o congreso celebrouse en 2011) senón tamén pola variedade temática que ofrece. Unha boa parte de autores e autoras presentes neste volume buscan unha mellora na docencia da tradución e da interpretación ofrecendo aspectos innovadores que revisan as estruturas tradicionais do ensino universitario para propoñer modificacións que se axustan ás situacións e necesidades actuais. Aínda así, consideramos que hai capítulos que pecan de epígrafes esaxeradamente básicos nun volume dirixido á comunidade científica na especialidade de Tradución e Interpretación (*cf.*, por exemplo, os capítulos sobre a tradución de filmes de Almodóvar ou sobre a euroxerga, entre outros). Neste senso saltan tamén á vista as investigacións realizadas dende especialidades afíns á tradutoloxía (*cf.* os capítulos de Fernández Álvarez ou de Pastor Lara).

Finalmente, quero solicitar que na organización do seguinte STIAL se inclúan de maneira explícita as propostas que teñan en conta calquera lingua do Estado español. Non só consideramos que as dificultades e os temas de investigación se solapan, senón que estou así mesmo convencida de que se lograría completa-lo espectro da investigación dende e cara ó alemán no conxunto das áreas lingüísticas españolas e nos países xermanófonos.

Bibliografía

- GERZYMISCH-ARBOGAST, H. 2003. "Interkulturelle Missverständnisse in Text und Translation. Einige Überlegungen am Beispiel des Englischen und Deutschen." En: BAUMGARTEN, N., *et alii* (eds.) *Übersetzen, interkulturelle Kommunikation, Spracherwerb und Sprachvermittlung – das Leben mit mehreren Sprachen. Festschrift für Juliane House zum 60. Geburtstag*. Zs. für interkulturellen Fremdsprachenunterricht, 2003. [en liña], 8 (2/3), 40-51.
- GÓMEZ GUINOVART, X./ÁLVAREZ LUGRÍS, A./DÍAZ RODRÍGUEZ, E. 2012. *Diccionario moderno inglés-galego*, Milladoiro: 2.0 Editora.
- GÖRNITZ, Th./GÖRNITZ, B. 2008. *Die Evolution des Geistigen – Quantenphysik – Bewusstsein – Religion*. Gotinga: V&R.

- LEY ORGÁNICA 6/2001, de 21 de diciembre, BOE 307, 24 de diciembre de 2001.
- MONTERO KÜPPER, S. 2011. “Loyalty of Publishers and Quality: Galician Literary Translation Peritexts (2000-2009)”. En LUNA ALONSO, A./MONTERO KÜPPER, S./VALADO FERNÁNDEZ, L. (eds) *Translation quality assessment policies from Galicia 2011*, Berna etc.: Peter Lang, p. 235-252.
- MÜLLER, H. 2009. *Tübinger Poetik-Vorlesungen* [audio]. Tübinga: Konkursbuch-Verlag Gehrke.
- TORRENT-LENZEN, A. 2010. “Hacia una teoría de la traducción de fraseologismos (tomando como ejemplo el par de lenguas alemán-español.) En ILIESCU, M./SILLER-RUNGALDIER, H./DANTER, P. (eds.) *Actes du XXVe Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes. Innsbruck 2007*, vol. 1, Tübinga: Niemeyer, p. 673-680.
- WITTGENSTEIN, L. ²¹1989 (1952). *Tractatus logico-philosophicus*. Frankfurt/Meno: Suhrkamp.

